

1987 ਦੇ ਸੀਓਸੀਪੀ ਨੰਬਰ 163 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਲਈ, ਮੁੱਖ ਫੈਸਲਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਜਦੋਂ ਮੁੱਖ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ ਦੇ ਨਾਲ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਨਿਰਣੇ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ 1987 ਦੇ ਸੀਓਸੀਪੀ ਨੰਬਰ 163 ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਤਿੰਨੋਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ ਖਰਚੇ ਦੇ ਨਾਲ ਆਰਡਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਲਾਹ ਫੀਸ ਰੁਪਏ 500

ਐਸ.ਸੀ.ਕੇ

ਫੁਲ ਬੈਂਚ

ਐਮ.ਐਮ ਪੁੰਡੀ, ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਏ.ਪੀ.ਚੌਧਰੀ ਜੇ.

ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, -ਜਵਾਬਦਾਤਾ।

1986 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 3503

15 ਮਾਰਚ 1989

ਪੰਜਾਬ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ (1952 ਦਾ IV)- ਐੱਸ. 95 . . . ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਜੋ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵੀ ਹੈ, ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਡੈਲੀਗੇਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੋਕ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀਆਂ ਸੌਂਪੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸੌਂਪੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਖੁਦ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਪਾਰਾ 9 ਅਤੇ 10)।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226/227 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਰਾਹਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ: -

- (a) ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਮੰਗੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਆਫ ਸਰਟੀਓਰੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ-P/T ਅਤੇ P/W।

Harchand Singh v. Punjab State and others (Ujagar Singh, J.)

- (b) ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ ਗਏ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੁਕਮ, ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।
- (c) ਮੌਜੂਦਾ ਦੇ ਅਗਾਊਂ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।
- (d) 'P/1 ਤੋਂ 'P/9' ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ।
- (e) ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਖਰਚੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

ਅਤੇ

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ, ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ।

ਯੂਐਸ ਸਾਹਨੀ, ਵਕੀਲ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ।

ਐਚ.ਐਸ ਬੇਦੀ ਐਡੀ. ਏ.ਜੀ., ਪੰਜਾਬ, ਬੀ.ਐਸ. ਗਿੱਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ 1 ਅਤੇ 2 ਲਈ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੀਲਾ ਦੀਦੀ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਫੋ-ਆਰ ਨੰਬਰ 3 ਅਤੇ 4।

ਨਿਰਣਾ

ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ, ਜੇ.

(1) ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ: 3503 ਅਤੇ 6231 ਆਫ 1986 ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

(2) ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ, ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਸੁਹਾਰਾ, ਬਲਾਕ ਖਰੜ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੂਪਨਗਰ ਨੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ 3 ਅਕਤੂਬਰ, 1985 ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸੂਚੀ ਪੀ. 7, ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 3503 ਆਫ 1986 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 12 ਜੂਨ, 1986 ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸੂਚੀ P. 9 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨਿਵਾਸੀ ਪੈਡੋਟ ਨੰਬਰ 2 ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ

(3) ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਡੀ.ਐਸ. ਤਿਵਾਤੀਆ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੀ) ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਐਮ.ਆਰ. ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ ਅਤੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ 6 ਫਰਵਰੀ, 1987 ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ: -

“ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਸਾਹਨੀ ਨੇ 1979 RLJ 15 DB ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ

ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ੍ਰੀ ਰਿਆੜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਦਾਖਲ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਇਹ ਹੁਕਮ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਡੈਲੀਗੇਟ, ਭਾਵ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਡੈਲੀਗੇਟ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੰਯੁਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਇਹ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਸ਼ਾਂਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੇਸ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

(4) ਦੋਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਸਵਾਲ ਜੋ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"ਕੀ ਸੰਯੁਕਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ/ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸੋਪੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਵੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ।"

ਅਤੇ ਇਹ ਹਵਾਲਾ ਇਸ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(5) ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

(ਪੀ) ਪੰਜਾਬ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ, 1953 ਦੀ ਧਾਰਾ 102 (ਇੱਥੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਐਕਟ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: -

"102. ਪੰਚਾਂ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਹਟਾਉਣਾ।

- (1) ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਉਹ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਝੇ, ਕਿਸੇ ਪੰਚ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿਓ-
 - (a) ਧਾਰਾ 6 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ;
 - (b) ਜੋ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;

- (c) ਜੇ, ਸਰਪੰਚ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਦੇ, ਧਾਰਾ 15 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1*) ਅਧੀਨ ਲਗਾਤਾਰ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ;
- (cc) ਜੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਦੇ, ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ
- (d) ਕੌਣ ਆਪਣੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸਦਾ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਣਚਾਹੇ ਹੈ:

(7) ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਪੰਚ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਵਿਆਖਿਆ।— ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਵਿੱਚ 'ਦੁਰਾਚਾਰ' ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਦੇ ਪੰਚ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ-

- (i) ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੇਸ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਫਾਈਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ;
 - (ii) ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਰਿਕਾਰਡ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਜੋ ਸਮਾਜਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਦਰਜੇ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ;
 - (iii) ਕਿਸੇ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਕਨੂੰਨੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ; **ਅਤੇ**
 - (iv) ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਜਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵੈਧ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ;
- (2) ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਦੁਬਾਰਾ ਚੋਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।
 - (3) ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੰਚ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕੇਸ ਜਾਂਚ, ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਜੇ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ

ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨੈਤਿਕ ਗਿਰਾਵਟ ਜਾਂ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਨੁਕਸ

Harchand Singh v. Punjab State and others (Ujagar Singh, J.)

ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

- (4) ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫ਼ਸਰ ਦਾ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਕਿਸੇ ਪੰਚ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- (5) ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੰਚ ਮੁਅੱਤਲੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗਾ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ, ਪੈਸਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਇਦਾਦ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧੀਨ (ਪੰਚ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ) ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 15 ਅਧੀਨ ਬਲਾਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫ਼ਸਰ)।
- (6) ਮੁਅੱਤਲੀ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਦੁੱਖੀ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਹੁਕਮ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

'ਡਾਇਰੈਕਟਰ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ;

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 95 ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਉਪ-ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਟੌਰ, ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫ਼ਸਰ ਦੇ ਰੌਕ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਖੁਦ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸੰਯੁਕਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਡਵੀਜ਼ਨਲ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਵਫ਼ਦ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਸਗੋਂ ਸਾਰੀ ਦਲੀਲ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਡੈਲੀਗੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਚੁਣੌਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਡੈਲੀਗੇਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪਹਿਲਾਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸੌਂਪੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ 11 ਅਕਤੂਬਰ, 1985 ਦੇ ਸਥਾਈ ਆਰਡਰ ਦੀ ਕਾਪੀ ਦਿਖਾਈ ਹੈ ਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤਤਕਾਲੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਫਾਰ ਸਕੱਤਰ ਸਰਕਾਰ, ਪੰਜਾਬ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

“ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਉਲਟ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ । ਨੰਬਰ

12/1/83/4467-72, ਮਿਤੀ 1 ਫਰਵਰੀ, 1983, ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ, 1985 ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 18 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ; ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸੌਖਿਆਂ, ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹਨ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ, ਪੰਜਾਬ, ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ: -

1. ਪੰਜਾਬ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ, 1952 ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਤੇ 5 ਅਧੀਨ ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਅਤੇ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਪੰਚਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ।
2. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 100 ਅਧੀਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸ *ibid*.
3. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 105 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਅਧੀਨ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ /

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸ . ਸਰਕਾਰ, ਪੰਜਾਬ, ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ।"

ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ, ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (1) ਦੇ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡੀ.ਐਸ. ਤਿਵਾਤੀਆ ਅਤੇ ਕੇ.ਐਸ. ਟਿਵਾਣਾ, ਜੇ.ਜੇ. (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਸਨ) ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਿਮਾਈਨ ਵਿੱਚ ਇਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ: -

“ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਆਦੇਸ਼, ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚੀ P. 8, ਉਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਸੀ,

(lj msHPLOS?

ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਸਕੱਤਰ (ਵਿਕਾਸ) ਦਾ ਵੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਹੁਕਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕੋਆਰਡੀਨੇਟ ਰੈਂਕ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 102 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (6) ਅਧੀਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ, ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਹੋਏ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਆਦੇਸ਼, ਅਨੁਬੰਧ ਪੀ. 8, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਤਜਵੀਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਟੌਰ ਦੇ ਡੈਲੀਗੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਖੁਦ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਹੁਕਮ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜੋ ਦੋਵੇਂ ਹਨ। ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਉਲਟਾ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕੋਲ ਦੋ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਉਹ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ

Harchand Singh v. Punjab State and others (Ujagar Singh, J.)

ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸੋਪੀ ਗਈ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਉਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸੋਪੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਸੁਣਦਾ ਹੈ।

(8) ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ *ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ* ਬਨਾਮ *ਦ. ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2)*, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ। *us (MM ਪੁੰਡੀ, ਜੇ)*। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਸਰੂਪ, ਸੰਯੁਕਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਦੁਆਰਾ ਸੋਪੇ ਗਏ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 752 ਆਫ 1988 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਜਸਟਿਸ ਆਰ.ਐਨ. ਮਿੱਤਲ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੀ) ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ (ਐਮ. ਐਮ. ਪੁੰਡੀ, ਜੇ.) ਸੈਬਰ ਸਨ। ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਹੁਕਮ ਅਪੀਲਯੋਗ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਇਤਰਾਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣ ਸਕਦਾ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਸੋਪੀ ਗਈ, ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣੀ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਉਸੇ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ

(2) 1989(1) ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਲੈਂਡ ਲਾਅਜ਼ ਰਿਪੋਰਟਰ 711—
ILR (1989)1 Pb. & Hry. 18.

ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ. ਰਾਮ ਨੇ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਉਕਤ ਰਿੱਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਕਤ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਆਇਆ। ਉਸ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ *ਨਸੀਬ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ)* ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਹੁਕਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ - ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 102(6) ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਡਿਪਟੀ ਸਕੱਤਰ (ਵਿਕਾਸ) ਨੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਡਿਪਟੀ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟ ਰੈਂਕ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਪ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 102 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (6) ਅਧੀਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ। ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ, *ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ)* ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜੋ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਟੈਰੀ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 10 ਮਈ 1988 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਸਥਾਈ ਆਰਡਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ

ਕੀਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 102 (6) ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਅਤੇ ਧਾਰਾ 102(6) ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਅਪੀਲੀ ਫੰਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵੀ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਹਿਤ ਹੈ। ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਤਾਲਮੇਲ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬੈਠ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਮਕੈਨਿਕਸ ਦੀ ਵੀ ਨੋਟਿਓਂ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

(ਨੋਟ :—ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਬੈਚ ਦੇ ਸੁਓ ਮੋਟੋ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਵਜੋਂ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ)।

(9) ਐਕਟ 1980 ਦਾ ਉਪ-ਸਬਜੈਕਟ ਸੈਕਸ਼ਨ 1(3) > ਈਓਫਕੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 102 ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਪੰਚ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਪੰਚ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫਸਰ ਦੇ ਰੋਕ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਡੈਲੀਗੇਟ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਜਿਹੇ ਡੈਲੀਗੇਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਡੈਲੀਗੇਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੁਕਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਖੁਦ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਾ। ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਸ ਨੂੰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 102 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਇਸ ਹੁਕਮ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕੇਗੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 95 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਉਪ ਮੰਡਲ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਜਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਖੁਦ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅੱਗੇ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਡੈਲੀਗੇਟ ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਡੈਲੀਗੇਟ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਰੋਕ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਡੈਲੀਗੇਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦੋਵਾਂ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਲਈ ਸ਼ਰਮ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ ਬਲਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਐਕਟ ਦੀ ਸਕੀਮ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਗੁਆ ਦੇਵੇਗਾ। ਉਪਰੋਕਤ 10 ਮਈ 1988 ਦੇ ਸਥਾਈ ਆਰਡਰ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਹੰਗਾਮੀ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸਕੱਤਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ, ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਡੈਲੀਗੇਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੋਕ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(10) ਆਈਵੀਬੀਵੀਕ ਚਰਚਾ ਦੇ ਵਿਨਵਿਊ ਟੀ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇਕਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਡੈਲੀਗੇਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਪੀਲ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀਆਂ ਸੌਂਪੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ) ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸੋਪੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਖੁਦ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(11) ¹ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਨੰਬਰ ਸਟੈਨੋ/ਆਰਈ ਰਾਹੀਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 102/82/87 ਮਿਤੀ 11 ਜਨਵਰੀ, 1983 ਨੂੰ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਟੌਰ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਅਤੇ 28 ਜਨਵਰੀ, 1983 ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਯਮਤ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸੂਚੀ P.2 ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ: - ਚਾਰਜ ਨੰਬਰ 1:

ਇਸ ਦੋਸ਼ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਗਲੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਲੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰੇ ਹੇਠ 1,38,450 ਰੁਪਏ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਖੁਦ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੇਤ ਰਾਮ ਦੇ ਚੈੱਕ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਪੁੱਟੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਟਾਕ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਐਂਟਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਦੀ ਐਂਟਰੀ ਸਟਾਕ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਬਲਾਕ ਓਵਰਸੀਅਰ ਨੇ ਵੀ ਪੂਰੀ ਮਾਪ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਚਾਰਜ ਦੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਇੰਜਨੀਅਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਮਿਣਤੀ ਕਰਵਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਵਰਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

(12) ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਰੇਤੋਂ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਵੱਲ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਕਿੱਕਰਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ / ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੰਚਾਇਤੀ ਕੰਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਰਵੱਈਆ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਅਨੁਸੂਚੀ P.3 ਸੰਯੁਕਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰ ਦੋਸ਼ ਬਚੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਹੁਣ ਸਰਪੰਚ ਵਜੋਂ ਬਣੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਅਨਾਜ ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 102 (1) (2) ਤਹਿਤ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂ ਨਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਨਾ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ. ਅਨੁਬੰਧ • , ਅਤੇ P.6 ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਜਵਾਬ ਹਨ

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚੀ P.7 ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੰਯੁਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ 1952 ਦੀ ਧਾਰਾ 102(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਪੰਚਾਇਤ ਚੋਣ ਲੜਨ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 102(2) ਅਧੀਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 102 (6) ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ

Harchand Singh v. Punjab State and others (Ujagar Singh, J.)

ਲਿਆ ਗਿਆ:-

“ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਰਪੰਚ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਨਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਗਲੀਆਂ ਦੇ ਫੁੱਟਪਾਥ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਸਮੇਂ ਇੱਠਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਸਹੀ ਹਿਸਾਬ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 45250 ਇੱਠਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਐਪ ਨੇ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ।

ਅਨੁਸੂਚੀ P.9 ਅੱਗੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰੀਖਣ ਅਨੁਸਾਰ ਜੂਨੀਅਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ ਅਤੇ ਬਲਾਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਕੰਮ ਦੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਗਰਾਨੀ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋਈ। ਇੱਠਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿੱਚ ਗ਼ਬਨ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਲਾਲ ਲਕੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉੱਗੇ ਕਿੱਕਰ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਰੱਖਤਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰਪੰਚ ਨੂੰ ਗ਼ੁਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਵੱਧ ਰਕਮ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸੀ, ਉਸ ਰਕਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਤੋਂ ਵਿਆਜ ਵਸੂਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੋਸ਼ ਨੰ. 4 ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਇੱਕ ਸੀ.ਐਚ.ਜੀ.ਐਸ. ਨੂੰ 6 ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਲਈ ਉਚਿਤ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

as

(13) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ T^o ਦੌਰਾਨ ? ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਅਨੁਕੂਲ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ But

Mtadr^{S d ?''' d} a S ains t l TM iniM to ਨੂੰ ਫੜੇ
ner TJS M, ""S!* k V^l>>i-

ter, ਨਿਯਮਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛ madp u \$ ਸੀ
ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ

ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਦੋਵਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਖੋਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪੀਲੀ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸੂਚੀ P.9 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 102(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਪੰਚਾਇਤੀ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਅਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਯੋਗਤਾ ਹਟਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਇਹ ਅਯੋਗਤਾ ਹਟਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਆਰਡਰ ਅਨੁਸੂਚੀ P.7 ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(14) ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 3503 ਆਫ਼ 1986 ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਸੋਧ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ **ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ।**

(15) ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 6231 ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਧਾਰਾ 102(1) ਤਹਿਤ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 102(2) ਤਹਿਤ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਚੋਣ ਲੜਨ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਨੁਸੂਚੀ P4-A ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਸੂਚੀ P.5 ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਚੋਣ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(16) ਇੱਕ ਸ੍ਰੀ ਹਰਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸ਼ਮੀਲਾਟ ਜ਼ਮੀਨ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਨਿਲਾਮੀ ਵਿੱਚ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਲੀਜ਼ ਦੀ ਰਕਮ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਫੰਡ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਅਫ਼ਸਰ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਨਾਲ ਭੇਜੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਯਮਤ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਨਿਯਮਤ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਜ਼ੁਆਇੰਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ 11 ਫਰਵਰੀ, 1985 ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟੀਜਨਕ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 102(1) ਅਤੇ (2) ਤਹਿਤ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ: -

- “(i) ਕਿ ਉਸਨੇ ਪੰਚ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਸਾਲ 1981-82 ਲਈ ਸ਼ਮਲਾਟ ਜ਼ਮੀਨ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਲਈ ਸੀ ਅਤੇ ਲੀਜ਼ ਦੀ ਰਕਮ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਕਾਇਆ ਸੀ।
- (ii) ਕਿ ਸ਼ਮੀਲਾਟ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਪਟੇ 'ਤੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸਨੇ ਸਤੰਬਰ, 1983 ਦੌਰਾਨ ਪੰਚਾ-ਫਿਰ ਵੀ ਚੋਣ ਲੜੀ ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲੀਜ਼ ਮਨੀ ਲਈ। ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ 10,00 ਰੁਪਏ ਅਜੇ ਵੀ ਬਕਾਇਆ ਸਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6(5)(f) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ।
- (iii) ਕਿ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਰਜਕਾਲ (1975---78) ਦੌਰਾਨ ਰੁ. 175 ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੂੰ ਜਗਦੀਪ ਕੌਰ ਟੀਵੀ ਸੈੱਟ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਜੋਂ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੋਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ, - ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ 9 ਜਨਵਰੀ, 1978 ਦੇ ਮਤੇ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਸੀ / 25 ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ।”

Harchand Singh v. Punjab State and others (Ujagar Singh, J.)

(17) ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਨੰਬਰ 1 ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪਟੇਦਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲੀਜ਼ ਰਕਮ ਦੀ ਕੋਈ ਐਂਟਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। 110 ਸਾਲ 1983-84 ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸਤੰਬਰ 1983 ਵਿੱਚ ਸਰਪੰਚ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਲੀਜ਼ ਦੀ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੇ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਸੀ। 175 ਰੁਪਏ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਟੀਵੀ ਸੈੱਟ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ। 25 ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਜਦਕਿ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਸਰਪੰਚ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਰਾ, ਪਿਤਾ, ਦਾਦਾ, ਪਤਨੀ ਦੇ ਭਰਾ ਪਤਨੀ ਦਾ ਪਿਤਾ, ਪੁੱਤਰ, ਜਵਾਈ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਹੁਕਮ ਅਨੁਸੂਚਿਤ P-4/A ਵਿੱਚ, ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸਰਪੰਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਇਸ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, - ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਚੋਣ ਲੜੇ।

(18) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, - ਵਿਆਪਕ ਅਨੁਸੂਚੀ P.5. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਮਲਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ੱਕੀ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਸੀ। ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਖਿਆ: -

“ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਇੰਟਰਪੋਲੇਸ਼ਨ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਰਸੀਦ ਨੰ: 52 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਵੀ, ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਪਿਛਲੀ ਸਰਪੰਚੀ ਹਰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ।"

ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਇੰਟਰਪੋਲੇਸ਼ਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰੁਪਏ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। 175 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਪਰ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ. 175 ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਤੋਂ ਵਸੂਲ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਲਜ਼ਾਮ ਨੰਬਰ 2 'ਤੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੰਟਰਪੋਲੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਖੋਜ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਰਿਕਾਰਡ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪੰਚਾਇਤ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਕਸਟਡੀ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਸਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਿਕਾਰਡ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਲਈ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਇਹੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਿਵੇਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਇੰਟਰਪੋਲੇਸ਼ਨ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜਾ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸੀ।

(19) ਦੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਿੱਚ, ਹੈਰਾਨ-ਮੈਂ ਇਸ ਲਿਖਤ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਰਡਰ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨੁਬੰਧ P.4/A ਅਤੇ P.5 ਹਨ। ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ।

ਆਰ.ਐਨ.ਆਰ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ-ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁੱਕਦੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਭਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

32345/HC—ਸਰਕਾਰ ਪੈਸ, ਯੂਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ।